

Kitap Tanıtımı

Latin Amerika'da Popülizmin Değişen Yüzleri: Maskeler, Makyajlar, ve Süregelen Özellikler

David Leaman

İngilizceden çeviren: Burak Sönmezer

Populism In Latin America. Michael L. Conniff ed. (Tuscaloosa & London: The University of Alabama Press, 1999. Pp. 243.)

Populist Seduction In Latin America: The Ecuadorian Experience. Carlos de la Torre ed. (Athens: Center for International Studies, Ohio University Press, 2000. Pp. 185.)

Miraculous Metamorphoses: The Neoliberalization Of Latin American Populism.. Jolle Demmers, Alex E. Fernandez Jilberto & Barbara Hogenboom ed. (Londra ve New York: Zed Books, Palgrave, 2001. Pp. 208.)

Venezuelan Politics In The Chávez Era: Class, Polarization And Conflict. Steve Ellner & Daniel Hellinger ed. (Boulder and London: Lynne Rienner Publishers, 2003. Pp. 257.)

Bu makaleyi yazdığım sırada, gri sakallı Brezilya Cumhurbaşkanı Luiz Inacio da Silva'nın plastik bir maskesi masamın üzerinden bana bakıyor. 2002 başkanlık seçimlerinde oyların yüzde 61'inden fazlasını kazanan (52 milyon oy) ve sokakta satılan maskelerin kendisine benzemesini sağlayan Lula'yı neopopülizmin Latin Amerika'daki en yeni yüzü olarak nitelendirebilir miyiz? Buna nasıl karar verilebilir? Aşağıda incelenen kitaplardan hiçbirinin Lula'nın cumhurbaşkanlığını tartışmaya yetecek kadar güncel olmasına ve bu sorulara karşı benim cevaplarımın oldukça kesin olmasına karşın, yine de bu cevap gerektirmeyen sorular, Latin Amerika'daki popülizm ve "neopopülizm" üzerine son zamanlarda yapılmış ciddi çalışmalardan bazılarını incelerken düşüncemin odaklanmasına yardım etmektedir.

İncelenen dört kitap, Latin Amerika'daki popülizm ve "neopopülizm" in Latin Amerika'daki geçmişi üzerine yapılan ciddi çalışmalara güçlü ve farklı katkılarda bulunmuştur.

1982'de derlenmiş olan önceki kitabın değerli bir devamı olan, Michael Conniff'in *Latin Amerika'da Popülizm (Populism in Latin America)* başlıklı kitabı, 1990'ların önde gelen neopopülistleri olan Alberto Fujimori, Carlos Menem, ve Fernando Collor de Mello hakkında bir tartışmayı da içeriyor olmasına karşın, esas olarak Juan Peron gibi liderlerin örnek gösterildiği klasik popülizm üzerine odaklanır. Jolle Demmers, Alex E. Fernandez Jilberto, ve Barbara Hogenboom tarafından hazırlanan *Mucizevi Metamorfozlar: Latin Amerika Popülizminin Neoliberalizasyonu (Miraculous Metamorphoses: The Neoliberalization of Latin American Populism)* kitabının yazarları, çeşitli Latin Amerika uluslarının politik ekonomi evriminin tarihsel bakımdan doğru biçimde temellendirilmiş analizlerini sunuyor. Bu kitap, 1990'lara ilişkin olarak daha önce adları anılan üç neopopülistin yanısıra, "yeni bölgesel politik düzenin temsilcileri" olarak tanımladığı Carlos Salinas de Gortari, Fernando Henrique Cardoso ve Pinochet sonrası Şili Sosyalist Partisi'ni inceliyor. Editörler bu yeni modeli "neoliberal popülizm" olarak adlandırıyorlar (xii, 11-12).

Latin Amerika'daki Popülist Ayartma: Ekvator Deneyimi (Populist Seduction in Latin America: The Ecuadorian Experience) kitabında Carlos de la Torre, Ekvatorlu klasik popülist Jose Maria Velasco Ibarra'yı karşılaştırmalı perspektif içine yerleştiriyor ve ardından kısa dönem cumhurbaşkanı Abdala Bucaram'ı 1990'ların neopopülistleri listesine ekliyor. Son olarak, Steve Ellner ve Daniel Hellinger'in *Chavez Döneminde Venezuela Politikası: Sınıf, Kutuplaşma ve Çelişki (Venezuelan Politics in the Chavez Era: Class, Polarization, and Conflict)* başlıklı derleme kitabının ana konusu olan Hugo Chavez vardır. Şimdiki Venezuela cumhurbaşkanı nerede durmaktadır? Editörler, Chavez'i; Fujimori, Peron veya Fidel Castro'ya bağlayan "basmakalıp kategoriler"i reddederek, Chavista Hükümeti'ni "oldukça benzersiz ve karmaşık bir fenomen" olarak görmektedir (226). Bununla birlikte, hem onlar hem de bölüm yazarı Kenneth Roberts; Chavez'in, klasik popülizm ve "Latin Amerika'nın neoliberal döneminde kendine has çağdaş siyasi liderlik modeli" de dahil olmak üzere farklı bölgesel politik akımlarla olan ilişkisine dikkat çekiyorlar.

Bu makale, söz konusu dört kitabın içeriklerinin karşılaştırmalı genel bir açıklamasıyla başlamaktadır. Bu bölümde kapsanan ülkelerin sınıflandırılmalarını ve bu kitaplarda temsil edilen disiplinleri karşılaştırarak özetleyip kitapların herbirini değerlendireceğiz. Makalenin ikinci ana bölümü, bu kitapların dört soruya nasıl cevap verdiğini tartışacak. Öncelikle, popülizmi ve neopopülizmi nasıl tanımlamaktadırlar? İkinci olarak; popülizm tanımlamaları ve örnek olay incelemeleri, olumlu veya olumsuz kuralcı imalarda bulunmaya eğilimli midir? Üçüncü olarak, neopopülizmin demokrasi üzerindeki etkileri nelerdir? Dördüncü olarak, neopopülizmin 1990'larda (yeniden) ortaya çıkışı nasıl açıklanabilir? Bu makalenin son bölümü, sonraki araştırma ve kavram oluşturma çalışmaları için konular önermekte ve bizzat beni de popülizmin politik bir tanımını yapmayı tercih edenler arasına katmaktadır. Son olarak, "popülist" kavramı ve terimini nasıl daha tutarlı ve faydalı bir şekilde kullanabileceğimiz konusunda mütevazı bir öneri yapacağım.

Karşılaştırmalı Genel Açıklama

Hem Conniff'in, hem de Demmers, Fernandez ve Hogenboom'un yaptığı derlemeler, çeşitli uluslar üzerine odaklanır ve de la Torre'nin ve Ellner ve Hellinger'in kitapları tek bir ülkeyi, sırasıyla Ekvator ve Venezuela'yı konu alır. Birden çok ulusu konu alan kitapların her ikisinde de Latin Amerika'daki altı devlet –Arjantin, Brezilya, Şili, Peru, Ekvator, ve Meksika– incelenmektedir. Bu ciltlerde Orta Amerika'ya az yer verilir (Conniff'in kitabında Panama üzerine bir bölüm ve Demmers, Fernandez, ve Hogenboom'un kitabında ağırlıklı olarak Nikaragua ve El Salvador üzerine odaklanan bir bölüm vardır) ve Karayipler'e hiç değinilmez (Conniff'in kitabında Jamaika'nın Michael Manley'si ve Ellner ve Hellinger'in kitabında Küba'nın Castro'su hakkındaki ifadeler hariç)

Bu kitaplarda, yazarlar arasında pek fazla örtüşme bulunmaz. Conniff'in kitabındaki Venezuela bölümünün yazarı Ellner, kitapların birden fazlasına katkıda bulunan tek yazardır. Bununla beraber, dört kitabın arasında, özellikle Kenneth Roberts (1995) ve Kurt Weyland (1996) tarafından 1990'ların ortalarında yazılmış ve sonraki dönemlerdeki gelişmelere temel oluşturan iki makaleye yapılmış referanslara dayanan kavramsal devamlılık vardır. Bu iki makale, yeniden incelenmekte olan dört kitabın her birinin giriş ve örnek-olay incelemesi bölümlerinde tartışılmıştır (örneğin, Demmers, Fernandez, ve Hogenboom'un Peru üzerine olan bölümü). Ayrıca Weyland, Conniff'in kitabındaki son karşılaştırmalı bölümün yazarıdır ve Ellner ve Hellinger'in kitabının ilk kısımlarında Roberts'a ait temel bir bölüm yer alır.

Bu kitaplar doğal olarak yazarların içinde yer aldıkları disiplinlerden etkilenmişlerdir. Conniff'in kitabındaki bölümlerden üçünü, Weyland'ın da dahil olduğu siyaset bilimcilerin yazmasına karşın, kitabın büyük bir kısmı tarihçiler tarafından yazılmıştır. Öte yandan, Demmers, Fernandez, ve Hogenboom'un cildinin büyük bir kısmı, siyaset bilimi/uluslararası ilişkiler uzmanları (birkaç ekonomist ile birlikte) ve bir sosyolog olan de La Torre tarafından yazılmıştır. Bir ekonomi tarihçisi olan Ellner ile bir siyaset bilimci olan Hellinger'in derlediği kitap ise aralarında bir antropoloğun bulunduğu çeşitli sosyal bilimcileri biraraya getirir. Ekonomi, bu dört kitapta oldukça az temsil edilmiş bir daldır. Sadece Demmers, Fernandez, ve Hogenboom'un kitabı, yazarları arasında ekonomistleri içerir.

Bu dört cildin arasında; “özellikle üniversite öğrencileri ve entelektüel meraklılar gibi genel okuyucu kitlesi göz önünde bulundurularak” yazılan (1) *Latin Amerika'da Popülizm (Populism in Latin America)*, bilimsel otoriteyi korumasının yanı sıra belki de en geniş okuyucu kitlesine ulaşabilen tek kitaptır. Conniff kitabının sonuna sekiz ülkeye ait örnek olay incelemelerini ilave ederek 1901'den 1994'e (18-20) kadar yapılan seçimlere ilişkin bilgileri özetleyen tam bir tablo ve faydalı bir bibliyografik makale sunar. Örnek olay incelemesi bölümleri açık argümanlar çerçevesinde kısa ve özlü bir biçimde yazılmış ve ilginç tarihsel detaylar ve resimlerle (örneğin Joel Horowitz'in Arjantin bölümünde siyasi şiiirleri ve tango şarkı sözlerini kullanması, Steve Stein'in Peru bölümünde şarkı sözlerini kullanması ve kitabın başından sonuna kadar kullanılan fotoğraflar gibi) harmanlanmıştır. Ayrıca *Latin Amerika'da Popülizm (Populism in Latin America)*, hem ulusal hem de yerel düzeyde, popülist liderlere (Hiçbir zaman cumhurbaşkanı olmamış Brezilyalı belediye başkanları ve valiler de dahil olmak

üzere) dikkat çekmesi sebebiyle ayırt edilmektedir. Kitabın odak noktası popülist liderler olmasına rağmen, bölüm yazarları ayrıca, toplumsal koşullar, kayan çok sınıflı destek tabanı, söylemler, ve bu liderlerin siyasi partileri / hareketleri hakkında önemli bilgiler sağlamaktadırlar.

Conniff'in kitabı, Latin Amerika popülizm tarihini üç döneme ayırır: 1900'lerden 1930'lara kadar olan "erken popülizm" dönemi, 1940'lardan 1960'lara kadar olan "altın çağ" dönemi ve 1970'lerin sonlarından günümüze kadar olan dönem. Bu şema, yazarların Arjantin'in Hipolito Yrigoyen'i gibi erken popülistlere ve Peron gibi prototipik klasik popülistlere anlamlı bir ilgi göstermelerine izin vermektedir. Aynı zamanda bu şema, bugünkü genel (catch-all) dönemde neopopülizm hakkında duyarsızlıklara neden olabilir, örneğin Peru'daki son dönem cumhurbaşkanlarından ikisinin –1980'lerdeki milliyetçi Alan Garcia ve 1990'lardaki neoliberal Fujimori– ilk başta aynı anda tartışılması gibi. Sonuç olarak, *Latin Amerika'da Popülizm* neopopülizmden çok, klasik popülizm üzerinde durmayı seçmektedir. Weyland'ın karşılaştırmalı bölümü, 1990'ların neopopülüzmünün yenilikçi bir analizini sunmasına rağmen, bölüm yazarlarının tarihsel popülizm üzerine daha fazla vurgu yapıyor oluşu ve editör Conniff'in yeni araştırma doğrultuları hakkındaki kapanış yazısında neopopülüzmeye karşı göstermiş olduğu göreliliği, Weyland'ın bölümünün kavramsal etkisini azaltabilir.

Latin Amerika'da Popülizm'den kısmen farklı olarak *Mucizevi Metamorfozlar* (*Miraculous Metamorphoses*), Latin Amerika popülizmini 1930'lardan 1960'lara değin "klasik popülizm," 1970'lerden 1980'lere kadar süren "geç popülizm," ve 1980'lerden 1990'lara kadar devam eden "popülüzmün neoliberalizasyonu" (2) olarak dönemleştirmektedir. Bu yazarlar popülüzmün tarihine geniş bir ilgi gösterirken, *Latin Amerika'da Popülizm'den* farklı oldukları yer, bireysel liderler yerine ekonomi politik üzerine daha çok odaklanmaları ve birçok bölümde (Şili örneği olayındaki kısmi istisna ile birlikte) 1990'ların güç kazanan veya yeni siyasi gelişmelerine gösterdikleri büyük ilgidir. Editörler, üç popülist dönemi inceleyen, değişen küresel ve bölgesel ekonomi politik koşullarını tanımlayan, popülizm ve sosyalizm arasındaki karmaşık ilişki üzerine görüş bildiren, neoliberal popülüzmeye doğru giden üç yolu sınıflandıran (11), ve popülizm hakkında varolan bilimsel literatürü kategorize eden güçlü bir giriş sunmaktadırlar.

Mucizevi Metamorfozlar'daki (*Miraculous Metamorphoses*) yazarlar, popülist liderlik üslubuna ve söylemine daha az ilgi göstermeyi seçerken, değişen toplumsal sınıf tabanlarının ikna edici siyasi ekonomi analizlerine ve Latin Amerikalı popülist partilerin ve hareketlerin ekonomi politikalarına değinirler. Bununla birlikte kitapta, söz konusu değişimlerin bölgesel ve uluslararası koşullarına, editörlerin giriş bölümlerinden başlamak üzere, diğer kitaplara göre (Bernard Mommer tarafından Venezuela'nın Petrol Politikaları üzerine yazılan bölümde olduğu gibi, Ellner ve Hellinger'in kitabında da bu konuya ara sıra değinilmesine rağmen) daha fazla ilgi gösterilmiştir.

Jean Carriere'in Ekvator hakkında yazdığı bölüm, uluslararası ve yerel faktörleri birleştiren analiz için özellikle iyi bir örnek teşkil eder.

Mucizevi Metamorfozlar'ın biraz yetersiz kalan tarafı, editör yorumunun hafifliğidir. Carriere tarafından Ekvator üzerine yazılan ve Demmers tarafından Meksika hakkında yazılanlar da dahil birkaç bölüm doğrudan editörün giriş bölümü ile ilgiliyken, Orta Amerika'yı konu alan bir bölüm de dahil olmak üzere diğer bölümlerin, editörün asıl kavram ve kaygılarıyla

daha az bağlantılı olduğu görülmektedir. Dönemlerin takip edilip yazılışı da biraz düzensizdir. Guiseppe Solfrini'nin Peru üzerine yazdığı bölüm de dahil birkaç bölüm, son on beş yıla büyük bir önem atfetmiştir, Şili hakkındaki bölümde (Sosyalist Parti'nin tarihsel süreçlerinin güçlü bir analiziyle birlikte) 1990'ların tartışması yetersizdir ve Meksika üzerine yazılan bölüm Carlos Salinas döneminin 1994'te sona ermesi ile aniden durmaktadır. Bir sonuç bölümü bu cildi güçlendirmiş olurdu. Her şeye karşın, bu kitabın analitik ve örnek-olay inceleme içeriği onu, Latin Amerika'nın siyasi ve ekonomik gelişimi ile ilgili üst seviyedeki üniversite ve (lisans ve yüksek lisans) dersleri için değerli bir unsur haline getirecektir.

Bu dizinin en ince kitabı, *Latin Amerika'daki Popülist Ayartma (Populist Seduction in Latin America)*, saklı cevher olmaya en yakın kitap olabilir. Ekvator tecrübesine ve Velasco Ibarra'nın klasik popülizmi üzerine en güçlü olaya dayanarak de la Torre, popülizm hakkındaki genel modernleşme, Marksist, ve yapısalcı argümanları karşılaştıran (kriz, gelişme dönemleri, ve "hazır kitleler"e dayananlar da dahil olmak üzere) seçkin bir dille yazılmış üç kavramsal bölüme örnek olay çalışmasını öne çıkarmakta; Arjantin, Peru, Kolombiya ve Brezilya'yı konu alan özet karşılaştırmalar yapmakta; popülizm ve demokrasi arasındaki ilişkiyi yansıtan düşünceler sunmaktadır. De la Torre'nin seçkin literatür incelemeleri kendi savını doğrular; şöyle ki popülizm üzerine daha kapsamlı bilimsel çalışmalar dahilinde popülizm "Zayıf vatandaşlık haklarına, güçlü söyleminin *el pueblo*'ya çekici gelmesine ve *el pueblo*'nun mobilizasyonuna dayanan politik bir birleştirme şekli..." (117) olarak tanımlanır.

De la Torre'nin Velasco üzerine yazdığı bölümde, renkli alıntılar ve sembolik içerikler, tutarsız popülist stratejilerin analizine canlı bir içerik katmaktadır (bilinen, biz/onlar ayrımı da dahil; 2000, 65-67). Beş tablo mükemmel özetler sunar. Kitabın ikinci yarısında de la Torre ilgisini, 1996'da cumhurbaşkanı seçilen ve altı aydan daha kısa bir süre içinde makamını terk etmeye zorlanacak olan neopopülist Abdala Bucaram'a yöneltmiştir. Bucaram'ın sınıf, ırk ve cinsiyet kodlu sembolleri kullanmasının –de la Torre tarafından incelenmiştir– önemli bir örneği, Ekvatorlu liderin onun kadın başkan yardımcısı adayıyla olan dansıdır (89-91). De la Torre'nin, Bucaram'ın görevde kısa süreli kalışını göz önünde tutarak sorduğu bir soru, 1990'ların bazı neopopülistleri –Menem and Fujimori– siyasi olarak başarıyla, diğerlerinin –Collor and Bucaram'ın– neden başarısız olduğudur.

Bütün bu liderler neoliberal ekonomik programları önemli ölçüde desteklemişlerdir. Bucaram vakasında de la Torre, popülist liderin kültürel açıdan seçkin sınıfa meydan okumasının, etkisiz ve yanlış programlarının ve büyük bir ekonomik krizin eksikliğinin, neopopülizmin kurtarıcı söylemi ve programlarını başarılı bir şekilde uygulamasına daha az imkan verdiğini ileri sürmektedir.

Popülist söylemin gücüne yaptığı vurgu ve toplumsal sınıf analizine olan ikincil ilgi göz önünde tutulduğunda, *Latin Amerika'daki Popülist Ayartma* bazı soruları gündeme getirir. Neopopülistlerin bazı işçi sınıfının bazı kesimlerinin desteğini kaybetmelerine ne demeli? De la Torre tarafından belirtildiği üzere, Fujimori gibi bazı neopopülistlerin politik baskıyı kullanması ne kadar önemlidir? (130) Son olarak, özellikle neoliberal politika değişikliklerinin temel sorunu hakkındaki eski ve yeni popülist söylemler arasındaki farklar nelerdir? (De

la Torre'nin, Bucaram'ın söylemini konu alan yazısında hiçbir zaman doğrudan değinmediği bir konu) 1990'ların neopopülistleri neoliberalizmi nasıl pazarladı? (veya, Bucaram'ın durumunda, pazarlamaya çalıştı) Bu pazarlamada en çok etkili olan semboller hangileriydi? Bu kitap, eksiklikleri ne olursa olsun, etkileyiciliğiyle, az bilinen bir örnek olay incelemesine dayanmasıyla ve popülist söylem ve liderlik tarzının özlü ve teorik olarak gelişmiş bir analizini sunmasıyla, ilgilenen herkesin kütüphanesinde bir yeri hakeder.

Bu dizide en son yayımlanan kitap, *Chavez Döneminde Venezuela Politikası (Venezuelan Politics in the Chavez Era)*, Venezuela politikalarıyla ilgilenen biri için, Venezuela'da Şubat 1989'da gerçekleşen karışıklıkların ardından yaşanan dönemin etkileyici ve çok yönlü bir analizini sunar. Karşılaştırmacılar, 1988 ve 1990 yılları arasındaki dönemin, Latin Amerika'daki ve dünyadaki siyasi değişim için olan öneminin çok iyi farkındadırlar. Bununla beraber, söz konusu kitap, neopopülizm alanındaki araştırmalar bakımından tıpkı konusu gibi iki bakımdan yeniliği temsil etmektedir. Öncelikle, kitap, bu incelemedeki diğer kitaplardan çok daha fazla bugünkü döneme odaklanmıştır. İkinci olarak Chavez, 1990'ların diğer ünlü neopopülistlerinden farklı olarak bir neoliberal popülist değildir. 1990'ların ilk zamanlarında sözde bir darbe düzenleyicisi olan Chavez, 1990'ların sonlarında (Menem ve Fujimori'nin iktidardan ayrılmasına yakın bir zamanda) milliyetçi bir platformun başkanı seçildi. Julia Buxton, iktidarda olan Chavez'in ılımlı bir heterodoks ekonomi programını (123-37) takip ettiğini, onun milliyetçi söyleminin Menem'in veya Fujimori'nin kullandıkları dilden çok, klasik popülizmi (67, 70) yansıttığını, ve Onun, 1990'ların özelleştirme teşebbüslerini (23-24) yavaşlattığını savunmaktadır. Gerçekten Ekvator'da, Arjantin'de ve Brezilya'da yakınlarda seçilmiş olan yirmibirinci yüzyılın ilk zamanlarının cumhurbaşkanları göz önüne alınırsa; Venezuela, çağdaş Latin Amerika'da yeni politik modellerin ortaya çıkması ihtimalini, milliyetçiliği, ve daha az kesin olmakla birlikte sosyal demokrasiyi canlandıran modelleri akla getirir. Editör Ellner'in sorduğu gibi: "Chavez rejimi altındaki Venezuela'nın politik manzarasının değişimi, Latin Amerika'nın geri kalanı için yeni bir toplumsal mücadele modelini önceden haber verir mi?

Açık bir biçimde tartışılmış giriş ve sonuç bölümleriyle desteklenen canlı ve iyi yazılmış bölümlerin (ekonomi, politika, sivil-askeri ilişkiler, petrol politikaları, devlet reformu, devlet-işçi sınıfı ilişkileri ve sivil toplum gibi konular üzerine) bir koleksiyonu olan *Chavez Döneminde Venezuela Politikası* Venezuela'da yaşanan son siyasi değişimlerin sosyoekonomik (vs. politik-kurumsal) açıklamaları üzerine odaklanması ile diğerlerinden ayrılır. Ayrıca editörlerin katkısına bağlı olarak kitap 1945 sonrası döneme faydalı genel bir bakışı yansıtmaktadır (Hellinger tarafından yazılan bölüm 2). Diğer taraftan, yine bu kitapta, özellikle Angel Alvarez tarafından yazılan devlet reformuyla ilgili parçada, Deborah Norden'in yazdığı askeriyeyle ilişkin makalede ve Margarita Lopez Maya'nın kaleme aldığı Chavez hareketi üzerine olan makaleyle Maria Filar Garcia-Guadilla tarafından sivil toplum üzerine yazılan makalelerde yeni Venezuela anayasasına dikkati çeken bölümler bulunmaktadır.

Bu kitap karşılaştırmalı (24-25, 40, 67-68, 216-217, ve 226) olmasına rağmen, doğal olarak ülke uzmanlarının bir ürünüdür. Bununla birlikte, ancak tek ülkeye odaklı çabaların sağlayabileceği etkileyici bir kapsam ve derinlik sunarken (gerçi bir kısaltmalar sayfası faydalı

olabilirdi), insan bazen Chavez'in eşsizliği iddiasına daha az ve karşılaştırmalı analize daha fazla yer verilmesini arzu ediyor. Chavez; Peron, Fujimori veya Castro olmayabilir, peki bu liderlerden hangisine daha yakındır? Hangi bakımlardan? Acaba Chavez de tıpkı Menem'in 1990'lar için olduğu gibi, bu on yılın neopopülist yüzü olabilir mi? Sınırları ne olursa olsun bu kitap, 1990'ların Venezuela'sında ortaya çıkan dramatik gelişmelerin değerli ve ölçülü bir değerlendirmesidir. Kitabın yazılması sırasında kendisinin de desteklediği yeni ulusal anayasanın içerdiği bir hükme dayanılarak, olası bir geri çağrıyla karşı karşıya kalan ulusal lidere ilgi duyan herhangi bir okuyucu için bu kitap kesinlikle cazip gelecektir.

Bu genel açıklamayı bitirirken, bu ciltlerde yer alan (neo)popülizmin ve (neo)popülist liderlerin sınıflandırılmalarındaki çelişkili tarafların birkaç örneğini belirtmek isterim. Öncelikle Paul Drake *Latin Amerika'da Popülizm (Populism in Latin America)* yazısında, 1990'ların Şilisindeki popülizmi az bulurken, Fernandez ve onun yandaşları, *Mucizevi Metamorfozlar'ın (Miraculous Metamorphoses)* editörleri, Şili Sosyalist Partisi'ni, 1990'larda neoliberalizm etkisiyle değişime uğrayan popülist bir hareket olarak (Drake'in, 1930'ların ve 1940'ların Şilili Sosyalistleri için hemfikir olacağı fakat 1960'lar ve 1970'ler ve daha sonrası için kabul etmeyeceği bir sınıflandırma) sınıflandırır. İkinci olarak Karla Lemanski-Valente, *Mucizevi Metamorfozlar'daki (Miraculous Metamorphoses)* bölümünde temel örnek olay incelemesine (Fujimori ve Menem gibi, kendisinin yeniden seçilmesine imkan tanıyan bir anayasaya değişikliğinden yararlanan) Cardoso'yu konu alırken; Conniff, Brezilya'nın Cardoso'suyla ilgili olarak, popülizmin hiçbir belirtisini bulamamaktadır. Son olarak, Jorge Basurto *Latin Amerika'da Popülizm'de (Populism in Latin America)* Cuauhtemoc Cardenas'ı, anti-popülist Carlos Salinas'la rekabet eden ve 1988 sonrası Meksika'sının önde gelen neopopülisti olarak gösterirken, Demmers gibi araştırmacılar Salinas'ı, Cardenas'ın güçlü rakibini, 1990'ların nepopülistleri arasında yer alan temel bir karakter olarak görmektedir. Bu birbiriyle çelişen sınıflandırmalar, (neo)popülizmin daha açık bir tanımının yapılması gerektiğini göstermektedir.

Popülizm ve Neopopülizm Tanımları

Latin Amerika'da Popülizm'de (Populism in Latin America) Conniff, iyi bir şekilde düzgün bir denkleme, "popülizm = lider ↔ karizmatik bağ + seçimler ↔ yandaşlar" (4-7), indirgenmiş geleneksel popülizmin çok yönlü ama özellikle politik bir tanımını sunmaktadır. Daha sonra Conniff, popülist hareketlerin ayırt edici özelliğinin, çok sınıflı yapıları olduğunu öne sürer (14). Popülizmin bu tanımının, 1990'ların neopopülistlerini kapsayabileceği açıkça gözükmemektedir. Bununla birlikte, görüldüğü üzere, Conniff'in bölümündeki bazı yazarlar popülizmi seçkin, meydan okuyan bir ekonomik milliyetçi politika projesi olarak tanımlamaya devam etmektedirler. Örneğin Drake, kişisel liderliğe, çok sınıflı bir destek tabanına, ve ekonomik-milliyetçi bir politika yaklaşımına dayanan üç kısımlı bir popülizm tanımı yapmaktadır (63). Fujimori ve Menem gibi 1990'ların neopopülist olarak nitelendirilen liderlerinden birçoğu, Drake'in tanımladığı üç özellikten sadece ilk ikisine uymaktadır. Peru, Brezilya ve Arjantin'de 1990'larda meydana gelen dramatik siyasi değişiklikler; Weyland'ın, ekonomi politikasını dışarıda tutarak, popülizmin kişisel liderlik modeline ve kurumsal ya-

piya sahip politik seferberliğe dayanan katı bir politik tanımını yapmasına neden olmuştur (172-74). Bu tanım hem klasik hem de yeni popülistleri kapsamaktadır.

Bu durumda asıl soru, popülizmin tanımında ekonomik milliyetçiliğin yerinin önemli olup olmadığıdır. 1990'larda Weyland'ın bu soruya hayır yanıtını vermesine ve “neopopülizm ve neoliberalizm arasında çeşitli benzerlikler” bulmasına rağmen (181-89), popülizm öğrencilerinin hepsi bu yolu izlememektedirler. Örneğin Basurto, 1990'larda “neoliberalizm ve neopopülizmin birbirlerine karşıt olmaya devam ettiğini” söyler (Conniff, 95). Editörler, *Mucizevi Metamorfozlar*'da, Weyland'ın politik tanımını hem liberal hem de *dependentista*² ekonomistleri tarafından sunulan popülizmin ekonomik tanımları ile olumlu bir şekilde kıyaslamışlardır (ve ayrıca, tanımı politik ve ekonomik kutuplar arasında kalan Drake de dahil birkaç araştırmacıyı özetlemiştir [3-4]). Ancak, Conniff'in kitabına benzer biçimde, Demmers, Fernandez ve Hogemboom'un seçtiği yazarların birçoğu da (klasik) popülizm hakkındaki tartışmalarda politik içeriği vurgulamaya devam etmektedirler. Bu, 1990'larda Arjantin, Peru, Meksika ve başka yerlerde beliren baskın siyasi ve ekonomik modellerinin nasıl sınıflandırılacağı sorusunu gündeme getirir.

De la Torre, popülizmin ideolojik belirsizliğini (x) vurgulamasına rağmen, sonuç bölümünde Weyland'ın politik tanımıyla temelde tutarlı olan açık bir popülizm tanımı sunmaktadır. De la Torre'ye göre popülizmin dört özelliği, biz/onlar tartışması, kurtarıcı bir lider, ortaya çıkan seçkinler ile kitlelerin koalisyonu ve liberal prosedürler yerine katılımı vurgulayan demokrasi ile olan ilişkidir (140-41). Buna karşılık, *Chavez Döneminde Venezuela Politikası*'nda (*Venezuelan Politics in the Chavez Era*), bazı yazarların Chavez açıklamalarında “popülist” terimini alıntı yapmaları veya kullanmalarına rağmen (Ellner'in “lider-kitleler modeli uygulaması”ını reddetmesiyle birlikte [178]), editörler “popülizm”i tanımlamaya çalışmamışlardır.

Demmers, Fernandez, ve Hogemboom, 1990'ların hakim eğilimine dikkat çekerek, “küreselleşmede bir yer sahibi olmak amacıyla uluslararası sermaye ile devlet ve ekonomiyi uzlaştırmak için bunu (“neoliberalizm ve *presidentialism* karışımı”) gerekli gören bir neoliberal popülizm”i doğuran ve “önceki devlet müdahaleciliğinin ekonomik yetersizliklerini önleyerek popülistlerin politik meşruluğunu garanti etmek için bir araç olarak algılanan “neoliberalizm ve presidentialism karışımı”na işaret eder (xi-xii). Bu tanım, neoliberal popülizmi klasik popülizmden ayırmak amacıyla sosyoekonomik politika içeriğini kapsar. Politika farklarına dayanan bu popülizmin farklı biçimlerini sınıflandırma denemesi, nispeten tatmin edici görünmektedir ve Weyland'ın temel alınan popülizmin politik tanımı ile tutarlıdır. Sonuç bölümümde, “popülist” ve “neopopülist” kelimelerinin, uygun olduğu takdirde, farklı tiplerde büyük politik reform süreçlerini geliştirmek için kullanılmakta olan, yapısı kolay değişen çok sınıflı koalisyonları ve kişisel siyasi liderlik yaklaşımlarını tanımlayan sıfatlar olarak kullanılmalarını öneriyorum. Bu uygulamadan sonra, Menemizm “neopopülist liberalizm” olarak adlandırılabilir ve Chavismo en iyi şekilde “neopopülist milliyetçilik” olarak sınıflandırılabilir.

Kuralcı Çağrışımlar

Bütün sosyal bilim tartışmaları gibi popülizm ve popülistler hakkındaki tartışmalar da değer yüküldür. de la Torre önsözünde; “Latin Amerika'da popülizm genellikle olumsuz şe-

kilde düşünülür.” (ix) diye belirtmektedir. Popülizm araştırmacıları arasında bu iddia abartılı bulunur. Bu incelemedeki yazarların bazıları popülizmin yasını tutmakta ve diğerleri onu kutlamaktadır. Örneğin Horowitz, (Conniff'te) tarihsel Peronizm'i "günümüz toplumunda görünüşte aşılabilir uçurumlar oluşturmakla" suçlarken (23), Basurto *Cardenismo*'ya "kitleleri politik oyunda kazanan taraf haline getirdiği için" saygı göstermektedir (75). Miguel Teubal (Demmers, Fernandez, ve Hogenboom'da) Arjantin'deki klasik popülizmin oldukça olumlu bir resmini çizerken, Lemanski-Valente Brezilya popülizminin müşteri stili (klien-telistik) unsurunu eleştirmekte ve Cardoso'nun daha az popülist olan söylemini övmektedir (96). Conniff, Brezilya örnek olay incelemesinde, bazı popülist liderlerin (birbirleriyle yarışarak) 1964'teki askeri darbe için sağladıkları desteğe işaret etmesine rağmen, popülizmi genel olarak demokratik bir güç olarak tanımlar (62).

Carriere, Ekvator popülizmi ile ilgili olarak (Demmers, Fernandez ve Hogenboom'da) Velasco Ibarra'nın popülist stilini küçümseyerek onu "insafsız" ve "beceriksiz" olarak nitelendirmekte (134) ve Ximena Sosa Buchholz (Conniff'de), Velasco ve Bucaram 'ın her ikisini de "otoriter" olarak kabul etmektedir (155). Bunlar, "popülist politikacıların, sembolik ve maddi itibar için toplumun alt kesimindekilerin isteklerini cisimleştirmede başarılı olduklarını" (xii) savunan ve hem popülist akılcılığı hem de popülizmi, demokratikleştirici kuvvetler olarak gören de la Torre tarafından önerilen değerlendirmelerden daha katıdırlar (20-21, 26-27, 78-79).

Bununla beraber, de la Torre "popülizm için bir savunma yazmadığında" ısrar etmektedir. Daha ziyade, Carlos Franco'dan "popülizme üstün gelmek isteyenler onu kabul etmekle başlamalıdır." alıntısını yaparak, popülizmin hem otoriter hem de demokratik özellikleri olduğunu ileri sürmektedir (119).

Demokrasi Üzerindeki Etkiler

Popülizm yorumları, genellikle iki farklı yönden gelmektedir. Piyasa kapitalizmi savunucuları açısından, klasik popülistlere küçümseyerek bakılır, fakat 1990'ların neopopülist liberallerine, ekonomik temelde büyük ölçüde olumlu şekilde bakılır. Bu piyasa ekonomisi bakış açısı, bu kitaplarda genellikle yer almaz. Tersine, demokrasi savunucuları için, hem paleopopülizm hem de neopopülizm, demokrasiye olan etkileri ile değerlendirilmektedir. Bu makalede incelenen dört kitabın her biri, popülizm/demokrasi ilişkisi ile ilgilenmektedir. Bazı yazarlar, kuralcı farklılıklar görüşünü yansıtarak popülizmi demokrasiyi geliştiren bir faktör olarak görürken, diğerleri demokratik olmayan uygulamaları destekleyen bir faktör olarak görürler. Demmers, 1990'ların eğilimleri ile ilgili olarak Salina'nın Meksika'daki politik ekonomi modelini demokratik olmaktan daha ziyade neokorporatist ve neopopülist olarak betimlemektedir ve ekonomik neoliberalizmin yeni bir popülist liderlik türü yarattığını ve demokrasiyi geliştirmediği görüşünü bildirir (Zedillo'nun reformları hakkında görüşlerin talihsiz bir şekilde eksik olmasına rağmen) (173-74). Weyland, neopopülizmin hem demokrasiyi kısıtlayan hem de demokrasiyi destekleyen eğilimlerini belirtir (Conniff, 189-90).

Venezuela Politikaları'ndaki (*Venezuelan Politics*) yazarların birçoğu, *Chavismo*'nun de-

mokrazi üzerindeki karmaşık ve bazen beklenmeyen etkilerine, en azından dolaylı olarak, dikkat çeker. Örneğin, devlet ve işçi sınıfı arasındaki ilişkiler hakkındaki bölümünde Ellner, Chavez'in, örgütlenmiş işçi sınıfı üzerinde kontrolü ele almakta başarısız olduğu fakat hareketinin CTV'yi (Büyük Venezuela İşçi Konfederasyonu) daha demokratik olma yolunda yenilemesi için zorladığı görüşünü bildirmiştir (178). Maria Pilar Garcia-Guadilla, (1958'den günümüze faydalı genel bir bakış içeren) sivil toplum hakkında yazdığı bölümünde, yeni anayasal hükümlerin katılımcı ve temsilci demokrasi için "toplumsal gruplar tarafından yeni katılım şekillerini mi teşvik edeceğini" yoksa "manipülasyonu mu kolaylaştıracağını" anlamaya çalışır (187-94). Kişisel antropolojik ve zengin bilgi içeren Chavez fenomeni analizinin sonuç bölümünde (Venezuela'nın kaygılarını temsil ettiği söylenen dört televizyon melodram dizisi karakterini de içerir), Marquez, Chavez'in paternalizmi ve katılımcı demokrasi arasındaki çelişkiyi belirtir (212). Son olarak Ellner ve Hellinger, Venezuela toplumunun şimdiki durumunun sonuç değerlendirmelerinde Chavez için hem Nasır tarzı "otoriter milliyetçi" sınıflandırmayı hem de Fujimori tarzı "neopopülist" sınıflandırmayı ve ayrıca "barbarlık/modernite ayrımı"nı reddederler (224). Chavez'in, aldığından daha fazla övgüyü hak ettiğini belirtirken (220-22), Venezuela demokrasisi için başlıca engellerden birinin "yabancılaştırılmış fakir" in örgütlenme eksikliği olduğu görüşünü belirtirler (219-20).

Bana göre, popülizmin demokrasi üzerindeki etkisini değerlendirmek için, öncelikle demokrasinin farklı özelliklerini –örneğin popüler egemenlik, politik eşitlik ve politik özgürlük– tanımlamak, ve daha sonra popülizmin ve neopopülizmin bu farklı özellikler üzerine olan etkilerini belirli tarihsel bağlamlarda tartışmak gerekir. Conniff'in belirttiği gibi, popülist liderler bazen anti-demokratik şekilde davransalar da (21) klasik popülizm demokratik oy hakkı ve adil seçimleri geliştirmiştir (17,60-62). Ayrıca de la Torre'nin vurguladığı gibi popülizm her zaman, seçkin sınıf tarafından sahte "dışlayıcı" demokrasiler oluşturma girişimlerine meydan okumakta (87) ve Latin Amerika'da toplumsal alanda tam vatandaşlık hakları olmaksızın yaşayan sıradan insanların seslerini duyurmaları konusunu da özellikle vurgulamaktadır (118).

Nedenler

Popülizmin kuralcı yargılamaları veya demokrasi üzerine olan etkileri ile ilgili sonuçlar her ne olursa olsun, araştırmacılar onun doğuşunu ve yeniden ortaya çıkışını açıklamak konusunda ortak bir ilgiyi paylaşmaktadırlar. Neden ve sonuç ilişkisi ile ilgili olarak Conniff, "doğrudan nedensellik" bulunmasa bile, tarihsel olarak "popülist liderliğin yükselişi için oldukça uygun sosyopolitik şartlar" mevcut olduğunu ileri sürer (9). Diğer yandan Drake, Şili'de popülizmin hiçbir zaman egemen bir kuvvet olmamasının sebeplerini açıkladığına inandığı etkenleri tanımlar (63-64). Conniff'in kitabının klasik popülizmi vurgulayan yanı göz önüne alındığında, örnek olay inceleme bölümlerinde neopopülizmin yükselişini açıklayan koşullar hakkındaki açık bir görüşe az yer verildiği görülür. Bir karşılaştırmacı olarak Weyland konuya en doğrudan şekilde yaklaşır ve Peru, Brezilya ve Arjantin'deki askeri hükümetlerin ekonomik politikalarının ve politik baskılarının, 1990'ların neopopülist liderlerinin çok sınıflı destek tabanının parçası haline gelen büyük, politik olarak örgütlenmemiş, kentsel ve enformel bir sektör yarattığını

belirtir (176-77). Destekleyici bölümlerde Demmers, Fernandez ve Hogemboom, popülizmin neoliberalleşmesine yol açtığını düşündükleri ekonomik koşulları –borç krizi ve politik koşullar, özellikle kentsel ve enformel sektörün büyümesi– tanımlamaktadırlar (9-10). Arjantin hakkında yazan Teubal, Peru üzerine yazan Solfrini ve Ekvator üzerine yazan Carriere gibi bölüm yazarları, uluslararası ekonomik sistemin etkilerini ve hem klasik popülist hem de solcu geleneklerinin ve alternatiflerinin yetersizliklerini de içeren 1990'lardaki değişimlerin nedenlerinin güçlü analizlerini yapmaktadırlar.

Chavismo'nun ortaya çıkışı ve onun 1990'ların neopopülist liberalizminden ayrılması nasıl açıklanır? Ellner ve Hellinger, Venezueladaki değişimi açıklamak için, ikna edici bir şekilde sosyoekonomik nedenlerin üzerinde dururlar. Enformal sektörün politik desteği, Chavez ve diğer neopopülist liderler arasında bir benzerlik gibi gözükürken Roberts, 1990'larda Venezueladaki politik kırılmaların toplumsal sınıftaki çatlamalar ile çok daha yakından bağlantılı bir hale geldiğini iyi desteklenmiş bir tartışma ile öne sürmektedir. Roberts'a göre bu, Şili'deki Sosyalistler ve Arjantin'deki Peronistler de dahil olmak üzere Latin Amerika'nın geri kalanındaki modelden daha farklıdır (55-62). Bu gelişme, Chavez'in 1990'lardaki diğer Latin Amerikalı neopopülistlerden ayrılmasını açıklamaya veya en azından bu olaya ışık tutmaya yardımcı olabilir.

Sonuçlar

Bu makaleyi, sonraki araştırmanın ve “popülist” kavramın kullanımı için bazı önerilerle bitirmek isterim. Bu mükemmel kitaplar ve diğer son dönem çalışmalarına dayanarak, son on beş yıldır süre gelen neopopülizm hakkında, daha ileri çözümlemelere ihtiyacımız vardır. Öncelikle, eğer klasik popülizm kitlesel birleşmeyi başardıysa, neopopülizm neyi başarmıştır? Kitlesel manipülasyonu mu? Veya de la Torre'nin ısrar ettiği gibi yoksulların özerkliğini mi? (96-97) İkinci olarak, neden 1990'ların bazı neopopülist liberal liderleri katı politikalar uyguladıkları halde popülerliklerini korumayı başarırken (örneğin Menem ve Fujimori) diğerleri (örneğin Venezuela'da Carlos Andres Perez) başarısız oldu? Son olarak, hem Menem hem de Fujimori'nin son dönemlerini aşırı derecede düşük popülarite ile sona erdirdiklerinden ve Kurumsal Devrimci Parti (PRI) Meksika'daki idareci gücünü kaybetmesinden bugüne değin bu modelin kalıcı olmasından ne anlam çıkarabiliriz? Demmers'in yazdığı bölüm neoliberal reformun politik sonuçlarını güzel bir şekilde özetlemekte ve Salina'nın etkili politik düzenlemelerini açıklamaya yardım ettiği gibi PRI'nın egemenliğinin nihai erozyonunu da önceden göstermektedir (166-73). Teubal, Arjantin'deki ekonomik çöküşü önceden doğru olarak tahmin etmektedir (53). Böylece, belki de neopopülist liberalizm dönemi zaten bitmiştir?

Araştırılan diğer alanlar ile ilgili olarak, popülizm tartışmalarında geçen ilginç ve karşılaştırmalı konulardan biri, toplumsal sınıf, ırk ve cinsiyet gibi kolektif kimliklerin etkisidir. *Latin Amerika'da Popülizm*'de, Stein'in Peru üzerine olan bölümü, 1930'ların Peru'sunda popülizmin ortaya çıkışının güçlü sınıfsal ve ırksal analizlerini sunar (98-106) ve William Robinson, Panamalı popülist Arnulfo Arias'ın göçmen karşıtı yabancı düşmanlığını kullandığını belirtir (164). Ayrıca Conniff sonsözünde cinsiyet ve popülizm hakkında daha fazla

çalışma olmasını isterken haklıdır. Bu ciltlerde bir bakıma eksik kalan konu (de la Torre hariç) 1990'lı döneme kadar olan sınıf, ırk, ve cinsiyet analizinin devamıdır. Örneğin Peru, Arjantin ve Ekvator'daki ünlü neopopülistlerin aile kökenlerinin Asya ve Ortadoğu olmasının sembolik açıdan önemi nedir? Toplumsal sınıfa ilişkin, enformel sektörün politik sonuçlar üzerindeki gerçek etkileri nelerdir?

Bir diğer ilginç soru, popülizm ve sol arasındaki ilişkidir. Demmers'ın cildi (ve Ellner'in Conniff'teki bölümü) bu soruyla en çok ilgilenen bölümdür ve sosyalizm ve klasik popülizm arasındaki bağlantıları ve ayrılıkları ayırt eder (6-9). Solfrini'nin Peru üzerine olan bölümü (enformel sektöre ilişkin ihmallerinden kaynaklanan) solun krizinden, Fujimori'nin neopopülist liberalizminin yükselişindeki temel bir faktör olarak bahseder (108, 120-23) ve Kee Biekart'ın Orta Amerika üzerine olan bölümü Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi (FSLN) ve Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi (FMLN)'nin 1990'lardaki "çifte yenilgisini" inceler (194-98). Demmers, Fernandez, ve Hogemboom'un tersine Conniff ve Drake gibi yazarlar sosyalizm ve popülizm arasına keskin sınırlar çizmektedirler (59, 71). Onlara göre, Allende ve Lula gibi demokratik solcular, söylemleri ve örgütsel tabanları göz önüne alınırsa, popülist değillerdir.

Son olarak, daha fazla ilgi gösterilmesi gereken diğer konular, neopopülist siyasi söylemler (klasik popülist söylemler hakkındaki çalışmalarla eşleştirmek için), neopopülistler tarafından anayasa hazırlanması ve anayasa değişikliği (Venezuela için bu konuda Ellner ve Hellinger'in mükemmel girişini geliştirmek amacı ile) ve uluslararası faktörler ve aktörlerin rolüdür (Dammers, Fernandez, ve Hogemboom tarafından önerilen açıklayıcı çerçeveyi daha da geliştirmek için). Bu son noktada, Kuzeydeki uluslararası ekonomik politikaların Güneydeki politik eğilimleri nasıl etkilediği sorusu vardır. Demmers, Fernandez ve Hogemboom Avrupa'nın mevcut "üçüncü yolu"nun, Güneydeki ekonomik kaygılara nasıl daha iyi hitap edeceğini kuramsal olarak düşünmektedirler (16-17).

Sonuç olarak, popülizm ve neopopülizm hakkındaki bu araştırma programı için belki de en acil olanı, kavramlar ve terminoloji üzerine daha fazla fikir birliği sağlanmasıdır. Temel bilgilerden başlanırsa, bir lideri bir popülist (veya neopopülist) yapan nedir? Conniff, popülistlerin seçilmiş olması gerektiğinde ısrar etmektedir. Bu durumda seçilen liderlerden hangileri popülist değildir? Horowitz, Arjantin'in Yriyogen'i hakkında "onun yönetiminin popülist olarak mı yoksa sadece popüler olarak mı adlandırılabilceğini" düşünmektedir (24). Her üçünün de yeniden seçimlere imkan vermek için ulusal anayasalarını değiştirmiş ve çok sınıflı destek tabanlarına ihtiyaç duymuş olmalarına rağmen, neden çağdaş zamanlarda Brezilya'nın Cardoso'su, neopopülistler listesine Menem veya Fujimori kadar kolay eklenmemektedir? Popülizmin politik tanımının ardından gelen cevap, Cardoso'nun liderlik tarzı (daha az vertikalist³) ve (daha az göz alıcı ve kurtarıcı) söylemidir.

Popülist ünvanının öncelikle vertikalist kişisel liderlik tarzı ve söyleminden, ikinci olarak da çok sınıflı bir destek grubundan geldiğinde karar kılarsak, tanımın kapsamına herhangi bir ekonomik politika içeriği dahil edip etmemek sorusu ile karşılaşırız. Popülizm öğrenci-

3 vertikalist burada "yukarıdan aşağısı" gibi bir anlamda kullanılmaktadır. Yazar otoriter yerine vertikalist'i seçmektedir. ç.n.

lerine, Weyland'ı izleyerek (kendi popülizm tanımını 2001'deki bir makalesinde daha da geliştirmiştir) belirli ekonomik politika içeriğini dışarda bırakan bir politik tanımda karar kılmalarını öneririm.

Bu bağlamda, terimlerin genel sözcük yapısı kullanımlarında bir değişikliği yararlı görüyorum. Özellikle, popülizm öğrencilerinin, liberalizm veya milliyetçilik veya sosyal demokrasi gibi isimleri ılımlı hale getirmek için (bunun tersinden daha ziyade) "popülist" sıfatını daha sık kullanmayı tercih etmelerini öneririm.

"Popülizm" in bir isim olarak kullanımını azaltmanın (ve ayrıca de la Torre'nin tavsiye ettiği gibi, *neo*'nun bir ek olarak kullanımda daha dikkatli olmanın [114]) çeşitli faydaları vardır. Öncelikle bu, adlandırmadaki mevcut çelişkileri düzeltir. Böylece, bu uygulamanın ardından Cuauhtemoc Cardenas, (neo)popülist liberal Salinas (Demmers ile tutarlı) ile rekabet eden bir popülist milliyetçi (Conniff'teki Basurto ile tutarlı, 84-87) olur. Benzer şekilde; Stein'in, Garcia ve Fujimori'nin benzer politik tarzları hakkındaki analizi ile tutarlı olarak (115), iki Perulu lider; ilki popülist milliyetçi, ikincisi popülist (veya otoriter) liberal olarak adlandırılarak birbirinden ayırt edilebilir. İkinci olarak, bu uygulamanın çok sınıflı destekçi tabanına ve belirgin popülist liderlik tarzına veya stratejisine sahip olan liderlere ve hareketlere, bütün projelerinin "popülizm" e dayandığı konusunda ısrar etmeksizin dikkat çekme avantajı vardır. Örneğin bu, Horowitz'in "neoliberal zamanlarda geleneksel popülizmin varolma olasılığı sona ererken, Menem'in hala popülist bir politik tarzı vardır" ifadesine (Conniff'teki) uyar (41-42) .

Üçüncü olarak, "popülist" kavramının sıfat olarak kullanımının, ekonomik politika yaklaşımlarını (milliyetçilik, liberalizm, sosyalizm, vs.) sınıflandırmak ve analizin merkezine koymak gibi avantajları vardır. Son olarak, kavramsal açıklığın ve tutarlı kullanımın Latin Amerika popülist araştırma programının bölgesel sınırları aşmasına yardımcı olması gibi bir avantajı vardır. Örneğin, Latin Amerika'da popülizm hakkındaki mevcut araştırma, Rusya'da yapılan popülizm hakkındaki çalışma ile ne kadar alakalıdır? Karşılıklı bir etkileşim var mıdır? Eğer bu tartışma yapılmıyorsa, başlamak için iyi bir zaman gibi gözükmektedir.

Ya Lula'ya ne demeli? Conniff, Brezilya'da 1994 yılındaki seçimlere atıfta bulunarak, ne Cardoso'nun ne de Lula'nın herhangi bir şekilde popülist olarak adlandırılmayacaklarını ileri sürer. Aksine, Conniff Lula'yı "demokratik sosyalizm" ile tanımlamaktadır (59). Bu doğru olabilir, onun örgütlü ve örgütsüz güçlü işçi sınıfı unsurları ve çok sınıflı destekçi tabanı göz önünde tutulduğunda Lula'nın, popülist tanımın bir kısmına açık bir şekilde uyduğu görülmektedir. Bununla birlikte, liderlik tarzı ve stratejisi bakımından Lula'nın bir neopopülist olup olmadığına karar vermek için muhtemelen çok erkendir. Bu noktaya kadar Lula, biz/onlar söylemiyle ve vertikalist olarak karar almasıyla bilinmemektedir. Eğer Lula, sosyal demokratik *bir* proje geliştirmek için en sonunda popülist liderlik tarzı ve söyleminin derin geleneklerini benimserse ne kadar şaşırtıcı olur? Bu durumda, Lula'nın yirmi birinci yüzyılda Latin Amerika siyasetinin yeni yüzü olup olmadığı sorusunu sormaya devam edebiliriz ve onun popülist bir sosyal demokrat olarak adlandırılıp adlandırlamayacağını da tartışabiliriz.■

Kaynakça

- Roberts, K. (1995), "Neoliberalism and the Transformation of Populism in Latin America: The Peruvian Case", *World Politics*, 48/1(Ekim): 82-116.
- Weyland, K. (1996), "Neopopulism and Neoliberalism in Latin America: Unexpected Affinities", *Studies in Comparative International Development*, 31/3 (Sonbahar): 3-31
- _____, (2001), "Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin America Politics", *Comparative Politics* 34/1 (Ekim): 1-22